

Caught on Tape

Inhoud

Inleiding <i>Caught on Tape</i>	2
1. Van bijbelverhaal naar film	3
- Waarom <i>Caught on Tape</i> ?	3
- Een team samenstellen	3
- Een verhaal vinden	3
- Een verhaal kiezen.....	3
- Het script.....	4
- De opname voorbereiden	5
- Regisseren	5
- Acteren	5
- Opnemen	6
- Geluid	6
- Licht	7
- Monteren	7
- En dan het resultaat	7
Samenvatting	8
2. Draaiboek <i>De gelijkenis van de verloren zoon</i>	9
3. Verhalen uit de Bijbel	11
- De tien geboden	12
- Het gouden beeld	13
- Het gouden stierkalf	15
- De zonen van Skevas	17
- Genezing in het bad van Betzata	19
- Jakobs levenseinde	21
- Adams zonen	23
- David en Batseba	25
- De rijke jongen	27
- De aanklacht tegen Stefanus	29
- De wijngaard van Nabot	31
- Thema's uit het Onze Vader	33
4. De Bijbel als boek.....	35
5. Het Nederlands Bijbelgenootschap.....	37
Kopieerbladen	38

Caught on Tape

Caught on Tape is een project van het Nederlands Bijbelgenootschap (NBG) voor jongeren. De bedoeling is, dat je met een verhaal uit de Bijbel aan de slag gaat en het op jouw manier in beeld brengt.

De uitdrukking *caught on tape* komt uit de filmwereld en betekent zoveel als 'vastgelegd op band'. En dat is precies de bedoeling: jouw versie van het bijbelverhaal opnemen en online zetten.

We hopen dat jij net zo enthousiast over het project wordt als wij. Maak er iets moois van!

Hoe *Caught on Tape* precies werkt en wat je moet doen, leggen we uit in deze handleiding. Ook hebben we een uitgewerkt voorbeeld en een aantal suggesties voor bijbelverhalen. Op www.youtube.com/bijbelgenootschap vind je voorbeelden van filmpjes die al gemaakt zijn.

Kort samengevat komt *Caught on Tape* hierop neer:

- Kies een bijbelverhaal uit en lees dat goed door.
- Bedenk hoe het verhaal eruit zou zien als het zich in deze tijd in Nederland zou afspelen.
- Schrijf een script.
- Beeld het verhaal uit en let het vast in een digitaal bestand
- Vertel kort waarom je dit verhaal hebt gekozen en wat je erin aanspreekt.
- Stuur de productie op naar communicatie@bijbelgenootschap.nl
- Wij zetten het op www.youtube.nl/bijbelgenootschap

Breng de Bijbel tot leven in de 21ste eeuw! Met *Caught on Tape* wordt dat werkelijkheid!

1. Van bijbelverhaal naar film

Waarom *Caught on Tape*?

Caught on Tape is een project van het Nederlands Bijbelgenootschap. Het heeft dus met de Bijbel te maken. Wij vinden het belangrijk dat jongeren de Bijbel lezen en ermee aan de gang gaan. We denken namelijk, dat de Bijbel jou iets te zeggen heeft. Dat 'iets' is niet zo makkelijk te vinden. Je moet ernaar zoeken en het ook 'verwerken'. Dat kun je meestal niet alleen. Juist sámen doe je de meeste ontdekkingen: door met elkaar te zoeken, erover te praten, elkaar te vertellen wat je aanspreekt. Als je dat dan ook nog eens moet laten zien, gaat de bedoeling van de Bijbel voor je leven. Met *Caught on Tape* kun je je de inhoud van de Bijbel eigen maken op een leuke creatieve manier.

Een team samenstellen

Bij het maken van een film moeten heel wat taken worden uitgevoerd:

- schrijven van de tekst voor het script
- schrijven van de dialogen
- regelen van licht
- regelen van geluid
- opnemen van beeld
- monteren
- acteren
- regisseren
- coördineren van alle activiteiten

Voor al deze taken zijn verschillende mensen nodig. Sommige taken zijn te combineren.

Een verhaal vinden

Voordat je aan de slag gaat, moet je eerst een verhaal zoeken. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan, want de Bijbel is een dik boek en er staan niet alleen maar concrete verhalen in. Eigenlijk moet je al een beetje de weg weten in de Bijbel om snel iets te kunnen vinden.

Daarom hebben we in deze handleiding zestien voorbeelden van thema's met bruikbare verhalen opgenomen (blz. 11 t/m 34). Daaruit kun je kiezen.

Natuurlijk ben je niet verplicht om een van onze verhalen te gebruiken. Integendeel! Eigen keus en originaliteit zijn altijd beter. De verhalen dienen om je een beetje op weg te helpen en je fantasie te prikkelen.

Een andere mogelijkheid is: de verhalen zoeken in de *Jongerenbijbel*. Als je helemaal niet bekend bent met de Bijbel is het handig om eerst hoofdstuk 4 te lezen (blz. 35). Daar kun je iets lezen over de samenstelling van de Bijbel.

Een verhaal kiezen

De eerste vraag die je moet stellen bij het kiezen van een verhaal is: wat zegt dit verhaal mij? Probeer daarover met elkaar in gesprek te komen. Welke thema's worden aangesneden? Misschien kun je een soort conclusie of boodschap aan het verhaal verbinden.

Verder zijn praktische vragen van belang: welk verhaal kan goed omgezet worden in concrete beelden? Welke technische mogelijkheden heb ik? In het begin komen er vast allerlei schitterende ideeën naar boven, maar hoe uitvoerbaar zijn die? Heb je een geschikte locatie voor de opname? Is het verhaal niet te ingewikkeld? Zijn er mogelijkheden voor actie?

Het script

Als je een verhaal hebt uitgekozen, moet er een script gemaakt worden. Het beste is om te beginnen met het verhaal zelf op te delen in fases. Vervolgens 'vertaal' je elk punt naar deze tijd. Dat is de verhaallijn die je gaat gebruiken voor de film. In de film zelf kan tekst voorkomen, de dialogen. Geef die alvast puntsgewijs weer.

Voorbeeld

De gelijkenis van het verloren geldstuk (Lucas 15:8-10)

Verhaal in de Bijbel

1. Een vrouw heeft tien zilverstukken.

2. Ze verliest één geldstuk.

3. Ze gaat overal zoeken.

4. Ze vindt het geldstuk terug.

5. Ze is blij en vertelt het aan haar vriendinnen en buren.

Verhaal in deze tijd

1. Iemand heeft een verzameling prachtige cd's

2. Hij/zij wil een cd draaien, maar merkt dat er één ontbreekt.

3. Het hele huis wordt ondersteboven gekeerd op zoek naar de cd. Mensen worden gebeld en gesms't met de vraag: Heb jij mijn cd?

4. De cd wordt gevonden op een rare plek.

5. Buren worden erbij gehaald. Blij luisteren ze samen naar de cd.

Dialogen

Vertellen van bijzondere collectie.

Schrik vanwege ontbreken van de cd.

Telefoongesprek(ken).

Verbazing en blijdschap

Vertellen wat er is gebeurd.

(Voor het noteren van een verhaallijn kun je kopieerblad 1 gebruiken.)

Deze verhaallijn moet je nu verder uitwerken in een volledig script. Daarin geef je van minuut tot minuut aan, wat er gebeurt. Ook schrijf je nu de dialogen compleet uit, zodat de acteurs precies weten wat ze moeten zeggen. Bij het script moet je de volgende onderdelen beschrijven:

- het beeld (wie en wat is er te zien?)
- het geluid (wat is er te horen? tekst / muziek / andere geluiden)
- camera (op welke manier wordt iets opgenomen? inzoomen / uitzoomen / camera-standpunt / trucage)
- actie (wat gebeurt er?)

➤ **Tip**

Schrijf alle dingen die er te zien zijn op gele stukjes papier. Schrijf alle stukjes informatie op witte stukjes papier. Met al die papiertjes ga je aan een grote tafel zitten en net zo lang zitten puzzelen tot je de goede volgorde hebt aangebracht. Als je die eenmaal hebt, is het grootste werk al gedaan!

➤ **Tip**

Gebruik voor het maken van een script kopieerblad 2.

Misschien denk je nu: is het nodig om dit allemaal van tevoren te noteren? We gaan lekker filmen en verder zien we wel. Uiteraard is spontaniteit (vooral bij de dialogen) heel belangrijk en kom je tijdens het filmen op allerlei leuke ideeën. Je moet het script niet hanteren als een 'ijzeren wet'. Toch zul je merken dat het in een team belangrijk is dat iedereen goed weet wat er moet gebeuren. Voor een stukje film van een paar minuten moet je sowieso rekenen op een uur werk. Als er tijdens het filmen nog bedacht moet worden wat er moet worden gedaan, kost het nog veel meer tijd en gaat de lol er gauw af. Verder is het maken van een script belangrijk om de duur van de film te kunnen inschatten.

De opname voorbereiden

Bij het voorbereiden van de opname is de 'producer' heel belangrijk. De producer is de grote regelneef of -nicht van het team. Hij/zij maakt de afspraken voor de draaidag of de draaimomenten, controleert of alles wat je nodig hebt er is, en houdt bij welke scènes zijn opgenomen. Handig is om een checklist te maken van wat er geregeld moet worden (*zie kopieerblad 3a*).

Regisseren

De regisseur moet erop letten dat alles in het script wordt uitgevoerd zoals het is bedacht. Hij of zij geeft iedereen aanwijzingen, luistert of de tekst goed gezegd wordt en let op of de cameraman/vrouw de goede dingen in beeld heeft.

De regisseur zorgt er dus voor dat het script zo goed mogelijk wordt uitgevoerd en dat het verhaal goed tot zijn recht komt. Hij is de baas van de draaidag en geeft iedereen aanwijzingen.

Hij moet doorgeven aan de cameraman hoe groot hij iets in beeld wil hebben, in vaktermen heet dat 'de uitsnede'. Regisseurs hebben het dan over een close-up (van dichtbij), een totaal (een shot waarin je alles ziet) en een medium (zo'n beetje ertussenin).

➤ Tip

Hou je script steeds bij de hand en streep af wat je gedaan hebt. Dan kan het je niet overkomen dat je na de draaidag toch nog shots vergeten bent.

➤ Tip

Als je er tijd voor hebt is het leuk om dezelfde scène in verschillende 'uitsnedes' op te laten nemen. Later kun je die uitsnedes door elkaar heen monteren.

➤ Tip

Je bent verantwoordelijk voor de sfeer op de draaidag. Blijf dus vriendelijk tegen iedereen, want je hebt ze allemaal nodig.

Acteren

Aan de hand van het script verdeel je nu de rollen van de acteurs. Voordat je gaat spelen, moet je proberen je goed in te leven. Wat voor karakter heeft het personage? Hoe laat je dat zien? Hoe ziet hij eruit? Hoe zou die persoon denken? Hoe reageert hij? Wat is zijn houding? Denk goed na over de teksten. Zorg ervoor, dat lichaamstaal overeenkomt met wat je zegt.

Bedenk aan de hand van het verhaal welke handelingen leuk zijn. Om het goed over te laten komen, moet je dingen soms wat aandikken. Tijdens het spelen lijkt dat overdreven, maar op de film is dat juist natuurlijker. Ook de teksten moet je op die manier benaderen. Spreek duidelijk en vooral niet te vlug.

➤ Tip

Bereid je goed voor op de tekst. Probeer de tekst uit het script na te vertellen. Dat komt natuurlijker over dan voorlezen of uit je hoofd opzeggen.

Opnemen

Hoe professioneel je te werk kunt gaan, is sterk afhankelijk van de apparatuur die je tot je beschikking hebt. Het maakt nogal wat uit of je een eenvoudige camera hebt zonder bijvoorbeeld een fader en special effects, of een geavanceerd apparaat met 1001 mogelijkheden.

Ook het antwoord op de vraag of je al of niet de mogelijkheid hebt om achteraf geluid op te nemen en het beeld te monteren is van grote invloed op de kwaliteit van het eindresultaat.

Voor een amateur is geluid het allermoeilijkste op de band te krijgen. Met een eenvoudig mengpaneeltje kun je meestal wel tot een aardig resultaat komen door goede muziek onder het beeld te zetten. Nasynchroniseren van teksten is niet te doen. Wel kun je kiezen voor een verteller buiten beeld. Geluiden op locatie vallen vaak tegen. Het is verstandig eerst wat proefopnames te maken.

Bedenk bij het opnemen, dat beweging het meest interessant is. Een rijdende auto is leuker dan een stilstaande en bij een machine moet je juist de bewegende delen goed laten zien.

➤ **Tip**

Beperk tijdens het opnemen het gebruik van de zoomknop. Een film wordt onduidelijk en onrustig als er te veel in- en uitgezoomd wordt.

➤ **Tip**

Gebruik zoveel mogelijk een statief. Wanneer je toch uit de hand moet filmen, ga dan zo dicht mogelijk bij je onderwerp staan. Hoe dichterbij, hoe makkelijker je de camera stil kunt houden. Houd je camera met twee handen vast; dat geeft meer steun en dus een stabiel beeld.

➤ **Tip**

Maak de shots niet te kort.

➤ **Tip**

Bedien de fade-knop van je camera met de afstandsbediening. Dat scheelt weer een schok.

➤ **Tip**

Neem een shot op met verschillende camera-instellingen of -posities. Bij het monteren kun je dan de beste variatie uitkiezen. Opnemen met meerdere camera's kan ook.

➤ **Tip**

Ga in een ruimte met ramen altijd met je rug naar de ramen staan, zodat je geen last hebt van tegenlicht.

Geluid

Soms zit er een knop op de camera waarmee je het geluid hard of zacht kunt opnemen. Op een metertje kun je dan zien hoe sterk het geluid wordt opgenomen. De wijzer van dat metertje mag een klein beetje in het rood slaan als je het geluid opneemt. Het is van belang dat je regelmatig terugluistert of het geluid goed op de band staat.

Als je een losse microfoon bij de camera hebt is het handig om een geluidsman/vrouw erbij te hebben. Die moet ervoor zorgen dat het geluid zo goed mogelijk op de band komt. De stelregel is: hoe dichterbij je met de microfoon bij het geluid kunt komen, hoe beter.

➤ **Tip**

Probeer voordat de opnames beginnen het geluidsniveau te regelen.

➤ **Tip**

Blijf luisteren of er tijdens de opnames niet allerlei brommers voorbyscheuren of vliegtuigen overkomen die de presentator onverstaaanbaar maken.

➤ **Tip**

Als je met twee geluiden tegelijk te maken hebt (bijvoorbeeld de presentator naast een stampende machine) zorg dan dat het belangrijkste geluid het beste te horen is. (In dit geval natuurlijk de presentator.) Dat kun je doen door de microfoon het dichtst bij de belangrijkste geluidsbron te houden.

➤ **Tip**

Let erop dat de geluidsman niet in beeld komt als dat niet de bedoeling is.

➤ **Tip**

Hou er rekening mee dat de cameraman niet ziet waar hij loopt als hij door de camera kijkt. Zorg ervoor dat hij niet struikelt of tegen een paaltje loopt.

➤ **Tip**

Wil je een tekst apart opnemen (off-screen), doe dat dan aan het eind van de draaidag in een rustige ruimte waar je de microfoon lekker dicht bij de presentator kunt houden.

Licht

Probeer zoveel mogelijk buiten te draaien. Daar is het licht altijd het mooist en bovendien is er altijd genoeg. Ga je binnen draaien in een donkere ruimte, dan moet de belichter aan de slag. Zorg dat je zoveel mogelijk kleine losse lampjes hebt en een stekkerblok met veel snoer. Zo kun je de lampen neerzetten waar je maar wilt.

➤ **Tip**

Kijk met de cameraman mee om te zien waar hij zijn camera op richt. Dan weet je precies waar je de lampen op moet richten.

➤ **Tip**

Als je al het licht van één kant laat komen, krijg je zogenaamde slagschaduwen en dat is niet zo mooi. Als je aan de andere kant ook een lamp neerzet kun je die schaduw weer opheffen. Blijf net zo lang schuiven tot je zo weinig mogelijk schaduwen hebt.

➤ **Tip**

Zorg ervoor dat er geen lampen recht in de camera schijnen.

➤ **Tip**

Flinke zaklampen zijn superhandig. Je kunt er mooi mee richten en ze zitten niet aan een snoer vast dus je kunt er alle kanten mee op.

Monteren

Nadat alle opnames zijn gemaakt moet de film in elkaar gezet worden. Uiteindelijk is het de bedoeling dat het resultaat op www.youtube.com/bijbelgenootschap komt. Van tevoren maak je een gedetailleerde index van de opnames op de 'vuile band'. Dat is nodig om de juiste fragmenten tijdens het monteren snel te kunnen vinden.

En dan het resultaat ...

Ga met de hele club lekker achterover zitten en bekijk het resultaat. Maak er een feest van. Je maakt tenslotte niet iedere dag een film. En dan opsturen naar het Nederlands Bijbelgenootschap!

Samenvatting

1. Kies een bijbelverhaal uit en lees dat goed door.

Hierbij kun je gebruikmaken van:

- de voorbeelden in deze handleiding (blz. 11 t/m 34)
- een bijbelvertaling voor jongeren, zoals de *Jongerenbijbel*

2. Bedenk hoe het verhaal eruit zou zien als het zich in deze tijd in Nederland zou afspelen.

- Praat samen over het verhaal: wat zegt het jou in deze tijd?
- Denk na over de vraag: hoe zet ik het verhaal om naar nu?
- Kijk naar de praktische mogelijkheden om het verhaal te verfilmen.

3. Schrijf een script.

- Verdeel het verhaal in fases / scènes (*zie kopieerblad 1*)
- Beschrijf de scènes naar beeld, geluid en tekst (*zie kopieerblad 2*)

4. Beeld het verhaal uit en leg het vast op video.

Er zijn verschillende taken:

- producer regelt alle afspraken
- regisseur heeft de creatieve leiding
- acteurs spelen de rollen
- cameraman zorgt voor het beeld
- geluidsman zorgt voor het geluid
- lichtman let op de belichting

5. Geef een toelichting.

Vertel kort waarom je dit verhaal hebt gekozen en wat je erin aanspreekt. Als je wilt, kun je gebruikmaken van de discussiepunten /vragen bij de verhalen in deze handleiding (blz. 11-34). Schrijf deze toelichting in de mail naar het Nederlands Bijbelgenootschap. Zie punt 6.

6. Stuur het filmpje op.

Nadat alle scènes zijn opgenomen moet het filmpje opgestuurd worden naar communicatie@bijbelgenootschap.nl.

2. DRAAIBOEK: De gelijkenis van de verloren zoon (Lucas 15:11-32)

SCÈNE 1 : Vader en zoon op de boerderij

LOCATIE: Boerderij

Tijd	Beeld	Geluid	Tekst	Benodigdheden / opmerkingen
	Zoon staat op mesthoop, scheidt erin en trekt een lelijk gezicht. Vader komt aangelopen.		Vader: 'Zo mien jong ga de varkens es voeren.'	Overalls (2x) Klompen Sjaaltje Emmers

SCÈNE 2 : Zoon vraagt om zijn erfdeel

LOCATIE: Op het land

Tijd	Beeld	Geluid	Tekst	Benodigdheden / opmerkingen
	Boerenzoon loopt naar vader op het land en gooit de emmers neer. Zoon krijgt een creditcard, loopt weg in zijn overall de lange weg af; juichend.		In de camera: 'Ik wil gien boer worre, zoas me voader. Ik wul noar de stad.'	

SCÈNE 3 Kleren kopen

LOCATIE: Winkel / stad

Tijd	Beeld	Geluid	Tekst	Benodigdheden / opmerkingen
	Zoon loopt in overall met klompen en pet een winkel binnen.			Winkelpui (draaideur is leuk omdat je het naar binnen gaan en er weer uit komen aan elkaar kunt plakken en het beeld in 1 seconde door kan lopen).
	Komt er met moderne kleren (stoere spijkerbroek, mooie trui, bodywarmer), zonnebril, veel gel in zijn haar en veel tassen, weer uit. Snelle beelden van winkelstraat, boertje naar binnen, gozer naar buiten, snelle beelden winkelstraat (winkel in, winkel uit). Shots van handen en portemonnee en een pasje dat door heel veel verschillende pinautomaten gaat. Alles versneld afgespeeld en een groeiend aantal tassen.			Overall, klompen, pet Tassen (van merken/dure winkels) Vulling tassen (kranten?)

SCÈNE 4 : Zoon maakt vrienden

LOCATIE: Villa buiten / binnen

Tijd	Beeld	Geluid	Tekst	Benodigdheden / opmerkingen
	Shot van een appartement/villa			Buitenkant villa
	In zijn villa: veel eten, gameboy, kakkeraccent. Steeds meer mensen erbij op de bank, steeds meer eten en spullen en dus ook steeds meer gekochte vrienden.			Bank en tv (studio op school, liefst echte locatie!). Spullen (chips, drankflessen, asbakken, veel roken, mobieltjes uitdelen, cd's, video's, enz.). Er is feest.

SCÈNE 5: Stappen**LOCATIE: Kroeg / disco**

Tijd	Beeld	Geluid	Tekst	Benodigdheden / opmerkingen
	Hossende massa, veel lichten, disco, veel bier (Pineut). Shots van portemonnee waar steeds maar weer geld uitgehaald wordt. Van handen naar gezicht: oeps boerenzoon. Kotsen in het gangetje (?).			Eerste aanzet tot negatief gevoel over leven van de zoon.

SCÈNE 6: Geld raakt op**LOCATIE: Bij pinautomaat**

Tijd	Beeld	Geluid	Tekst	Benodigdheden / opmerkingen
	Zoon met vriendin op stap. Probeert te pinnen: saldo te laag. Begint wanhopig te worden.		Zoveel heb ik toch niet uitgegeven?	pinpas

SCÈNE 7: Verlopen in winkelstraat**LOCATIE: Winkelstraat**

Tijd	Beeld	Geluid	Tekst	Benodigdheden / opmerkingen
	Kijkt in vuilnisbakken voor eten. Bedelt bij mensen en gaat op zoek naar een baan.			

SCÈNE 8: Vies baantje**LOCATIE: Mc. Donalds / wc's**

Tijd	Beeld	Geluid	Tekst	Benodigdheden / opmerkingen
	Wc's boenen / Graaien in prullenbak / Zielig en alleen / Beelden laten zien van de vader.		Ik werk toch liever op de boerderij dan dat ik dit doe.	Schortje, schoonmaakmiddelen, enz. Oude kleren.

SCÈNE 9: Terug naar huis**LOCATIE : Weg / boerderij**

Tijd	Beeld	Geluid	Tekst	Benodigdheden / opmerkingen
	Teruglopen de lange weg af naar boerderij. Vader staat te wachten en rent op een gegeven moment op de zoon af. Vertragen; zeer geladen, emotionele beelden. Verzoening.	Dramatische muziek		Beeld: FADE OUT

3. Verhalen uit de Bijbel

Op de volgende bladzijden vind je suggesties voor bijbelverhalen die geschikt zijn om te gebruiken voor *Caught on Tape*.

Als thema hebben we de Tien Geboden gekozen, bij elk gebod een bijbelverhaal. Soms zijn de thema's niet het hoofdthema van het verhaal zelf, maar hebben ze er wel mee te maken. Sommige verhalen kun je bij verschillende geboden gebruiken.

De vragen zijn bedoeld om samen in gesprek te komen over een stukje uit de Bijbel. Zo kunnen ze ook gebruikt worden als aanzet om met elkaar te discussiëren over de wet, ook als je er geen film van maakt.

Per verhaal zijn er vier onderdelen:

- A. Korte samenvatting van het verhaal
- B. Verbinding met het thema
- C. Discussiepunten / vragen die in het gemoderniseerde verhaal aan de orde kunnen komen
- D. Suggesties voor verhalen met hetzelfde thema.

Dit zijn de onderwerpen:

De Tien Geboden

1. Dien geen andere goden.
2. Maak geen beeld van God om dat te vereren.
3. Gebruik Gods naam niet zomaar.
4. Neem tijd om God te dienen.
5. Heb respect voor je vader en moeder.
6. Je mag niemand van het leven beroven.
7. Heb respect voor het huwelijk.
8. Ga goed om met jouw bezit en dat van een ander.
9. Beschuldig niemand op valse gronden.
10. Wees niet jaloers.

Na de uitwerking van de *Tien Geboden* volgen nog zes thema's over het *Onze Vader* met discussievragen en te gebruiken bijbelgedeelten.

De Tien Geboden

Exodus 20:1-17 (Vertaling: Jongerenbijbel)

1 Toen sprak God deze woorden:

2 'Ik ben de HEER, uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd.

3 Vereer naast mij geen andere goden.

4 Maak geen godenbeelden, geen enkele afbeelding van iets dat in de hemel hier boven is of van iets beneden op de aarde of in het water onder de aarde. 5 Kniel voor zulke beelden niet neer, vereer ze niet, want ik, de HEER, uw God, duld geen andere goden naast mij. Voor de schuld van de ouders laat ik de kinderen boeten, en ook het derde geslacht en het vierde, wanneer ze mij haten; 6 maar als ze mij liefhebben en doen wat ik gebied, bewijs ik hun mijn liefde tot in het duizendste geslacht.

7 Misbruik de naam van de HEER, uw God, niet, want wie zijn naam misbruikt laat hij niet vrijuit gaan.

8 Houd de sabbat in ere, het is een heilige dag.

9 Zes dagen lang kunt u werken en al uw arbeid verrichten, 10 maar de zevende dag is

een rustdag, die gewijd is aan de HEER, uw God; dan mag u niet werken. Dat geldt voor u, voor uw zonen en dochters, voor uw slaven en slavinnen, voor uw vee, en ook voor vreemdelingen die bij u in de stad wonen. 11 Want in zes dagen heeft de HEER de hemel en de aarde gemaakt, en de zee met alles wat er leeft, en op de zevende dag rustte hij. Daarom heeft de HEER de sabbat gezegend en heilig verklaard.

12 Toon eerbied voor uw vader en uw moeder. Dan wordt u gezegend met een lang leven in het land dat de HEER, uw God, u geven zal.

13 Pleeg geen moord.

14 Pleeg geen overspel.

15 Steel niet.

16 Leg over een ander geen vals getuigenis af.

17 Zet uw zinnen niet op het huis van een ander, en evenmin op zijn vrouw, op zijn slaaf, zijn slavin, zijn rund of zijn ezel, of wat hem ook maar toebehoort.'

Daniël 3:1-30 (Vertaling: Jongerenbijbel)

Het gouden beeld

1 Op een dag gaf koning Nebukadnessar opdracht een gouden beeld te maken, zestig el hoog en zes el breed, en hij liet het opstellen in de provincie Babel, in de vlakte van Dura. 2 Vervolgens ontbood hij de satrapen, stadhouders, gouverneurs, staatsraden, schatbewaarders, rechters, magistraten en alle bestuurders van de provincies; ze moesten de inwijding bijwonen van het beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht. 3 De satrapen, stadhouders, gouverneurs, staatsraden, schatbewaarders, rechters, magistraten en alle bestuurders van de provincies kwamen bijeen om het beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht in te wijden. Ze stelden zich op voor het door Nebukadnessar opgerichte beeld. 4 Een heraut riep met luide stem: 'Volken en naties, welke taal u ook spreekt, luister naar dit bevel. 5 Zodra u de muziek hoort van hoorn, panfluit, lier, luit, citer, dubbelfluit en andere instrumenten, valt u op uw knieën neer en buigt u in aanbidding voor het gouden beeld dat koning Nebukadnessar heeft opgericht. 6 Wie niet neerknielt en buigt, zal onmiddellijk in een brandende oven worden gegooid.' 7 En dus knielden alle volken en naties, welke taal zij ook spraken, zodra ze de muziek van hoorn, panfluit, lier, luit, citer en andere instrumenten hoorden, en bogen zij in aanbidding voor het gouden beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht.

8 Enkele Chaldeeën namen de gelegenheid te baat en traden naar voren om de Judeeërs te beschuldigen. 9 Ze zeiden tegen koning Nebukadnessar: 'Majesteit, leef in eeuwigheid! 10 U hebt bevolen dat iedereen die de muziek van hoorn, panfluit, lier, luit, citer, dubbelfluit en andere instrumenten hoort, op zijn knieën moet neervallen en het gouden beeld moet aanbidden, 11 en dat ieder die weigert in een brandende oven moet worden gegooid. 12 Er zijn enkele Judese mannen aan wie u het bestuur over de provincie Babel hebt opgedragen, Sadrach, Mesach en Abednego. Deze mannen storen zich niet aan uw bevel, majesteit. Ze vereren uw goden niet en buigen niet voor het gouden beeld dat u hebt opgericht.'

13 Nebukadnessar barstte in woede uit en beval Sadrach, Mesach en Abednego bij hem te brengen. Toen de mannen voor de koning waren geleid, 14 voer Nebukadnessar uit: 'Is het waar, Sadrach, Mesach en Abednego, dat jullie mijn goden niet vereren en niet willen neerknielen voor het gouden beeld dat ik heb opgericht? 15 Luister goed, als jullie je bereid tonen om, zodra je de muziek van hoorn, panfluit, lier, luit, citer, dubbelfluit en andere instrumenten hoort, op je knieën te vallen en in aanbidding te buigen voor het beeld dat ik gemaakt heb ... Maar weigeren jullie te buigen, dan worden jullie onmiddellijk in een brandende oven gegooid. En welke god zal jullie dan uit mijn handen kunnen

redden?' 16 Sadrach, Mesach en Abednego zeiden hierop tegen de koning: 'Wij vinden het niet nodig, Nebukadnessar, uw vraag te beantwoorden, 17 want als de God die wij vereren ons uit een brandende oven en uit uw handen kan redden, zal hij ons redden. 18 Maar ook al redt hij ons niet, majesteit, weet dan dat wij uw goden niet zullen vereren, noch zullen buigen voor het gouden beeld dat u hebt opgericht.'

19 Nebukadnessar werd razend, en met een van woede vertrokken gezicht keek hij Sadrach, Mesach en Abednego aan. Hij gaf opdracht de oven zevenmaal heter op te stoken dan men gewoonlijk deed. 20 En hij beval enkele van de sterkste mannen uit zijn leger om Sadrach, Mesach en Abednego te knevelen en in de brandende oven te gooien. 21 De mannen werden gekneveld en met kleren en al, met jassen, broeken en mutsen, in de brandende oven gegooid. 22 Omdat het bevel van de koning strikt was opgevolgd en de oven uitzonderlijk heet was gestookt, werden de mannen die Sadrach, Mesach en Abednego naar boven brachten door de uitslaande vlammen gedood. 23 De drie, Sadrach, Mesach en Abednego, vielen gekneveld in de laaiende oven.

24 Toen sloeg de schrik koning Nebukadnessar om het hart. Hij stond haastig op en zei tegen zijn raadsheren: 'Wij hebben toch drie gekneveldde mannen in het vuur gegooid?' Zij antwoordden: 'Zeker, majesteit.' 25 Hij vervolgde: 'Maar ik zie vier mannen vrij rondlopen in het vuur. Ze zijn ongedeerd en de vierde lijkt op een godenzoon!' 26 Nebukadnessar liep naar de deur van de brandende oven en riep: 'Sadrach, Mesach en Abednego, dienaren van de hoogste God, kom naar buiten, kom hier!' Toen kwamen Sadrach, Mesach en Abednego uit de vlammen naar buiten. 27 De satrapen, stadhouders, gouverneurs en raadsheren van de koning drongen naar voren. Ze bekeken de mannen en zagen dat het vuur geen vat had gekregen op hun lichaam. Geen haar op hun hoofd was verschroeid, hun jassen waren nog heel, er hing zelfs geen brandlucht om hen heen.

28 Nebukadnessar nam het woord. Hij zei: 'Geprezen zij de God van Sadrach, Mesach en Abednego, die zijn engel heeft gezonden en zijn dienaren gered. Zij hebben zich op hem verlaten, zij hebben het bevel van de koning genegeerd en hun lichaam prijsgegeven, omdat zij voor geen andere dan hun eigen God willen neerknielen of buigen. 29 Daarom vaardig ik het bevel uit dat eenieder, van welk volk, welke natie of taal ook, die zich oneerbiedig uitlaat over de God van Sadrach, Mesach en Abednego, in stukken wordt gehakt en dat zijn huis in puin wordt gelegd, want er is geen god die kan redden als deze.' 30 Vervolgens gaf de koning Sadrach, Mesach en Abednego een hogere positie in de provincie Babel.

1. Het gouden beeld

Daniël 3:1-30

A. Het verhaal

Sdrak, Mesak en Abednego zijn drie jongens uit Israël die op jonge leeftijd door de vijandelijke koning Nebukadnessar zijn meegenomen naar Babel. Daar werden ze opgeleid tot dienaren van de koning. Vanaf het begin maakten ze duidelijk dat ze de goden van Babel niet dienden, maar alleen de enige ware God vereerden.

Op een dag richt Nebukadnessar een groot beeld op ter meerdere eer en glorie van zichzelf. Iedereen is verplicht zich daarvoor te buigen. Maar Sdrak, Mesak en Abednego weigeren dit. Dat is heel gevaarlijk, omdat de koning heeft bepaald dat iedereen die zijn gebod niet gehoorzaamt zal worden verbrand.

De drie vrienden krijgen een tweede kans, maar opnieuw weigeren zij zich te buigen voor het beeld. En dus worden ze in de oven gegooid.

Plotseling ziet de koning, dat de mannen rustig rondlopen tussen de vlammen en dat een engel zich bij hen heeft gevoegd. De koning schrikt ontzettend en roept de mannen. Ze blijken ongedeerd en verklaren dat hun God hen heeft beschermd. De koning is zo onder de indruk, dat hij het bevel geeft dat iedereen zich moet buigen voor de God van Sdrak, Mesak en Abednego.

B. Het thema: 'Dien geen andere goden'

In de wet van God staat, dat je alleen hem moet dienen en niemand anders. Sdrak, Mesak en Abednego willen dat gebod gehoorzamen, ook al kost het hun leven. Op deze manier getuigen ze van hun God. God zegent dat. Hij beschermt de mannen en zorgt ervoor, dat veel mensen zien dat hij de echte God is.

C. Vragen

- In welke situatie is het moeilijk om te laten zien, dat je bij God hoort?
- Welke 'andere goden' zou je in deze tijd kunnen vereren in plaats van God?
- Word je altijd beschermd / beloond als je op God vertrouwt (zoals de mannen die ongedeerd uit het vuur kwamen)?
- Wat staat tussen jou en God in, waardoor je belemmerd wordt God te dienen?

D. Suggesties voor andere verhalen

Andere verhalen die gaan over *alleen God dienen en niemand anders*:

- Gideon (Rechters 6)
- Elia op de Karmel (I Koningen 18)
- De volksoploop in Efeze (Handelingen 19 : 21-41)

Exodus 32 (Vertaling: Jongerenbijbel)

Het gouden stierkalf

1 Het volk wachtte lang op Mozes. Toen hij maar niet van de berg afkwam, verdrongen ze zich om Aäron en eisten van hem: 'Maak een god voor ons die voor ons uit kan gaan, want wat er gebeurd is met die Mozes, die ons uit Egypte heeft geleid, weten we niet.' 2 Aäron antwoordde: 'Neem dan uw vrouwen, zonen en dochters hun gouden oorringen af en breng die bij mij.' 3 Hierop deden alle Israëlieten zonder aarzelen hun gouden oorringen af en gaven die aan Aäron. 4 Alles wat ze hem brachten smolt hij om en hij goot er een beeld van in de vorm van een stierkalf. Het volk riep uit: 'Israël, dit is je god, die je uit Egypte heeft geleid!' 5 Toen Aäron beseftte wat er gebeurde, bouwde hij een altaar voor het beeld en kondigde hij aan dat er de volgende dag een feest voor de HEER zou zijn. 6 De volgende morgen vroeg brachten ze brandoffers en vredeoffers. Ze gingen zitten om te eten en te drinken, en stonden daarna op om uitbundig feest te vieren. 7 De HEER zei tegen Mozes: 'Ga terug naar beneden, want jouw volk, dat je uit Egypte hebt geleid, misdraagt zich. 8 Nu al zijn ze afgeweken van de weg die ik hun gewezen heb. Ze hebben een stierenbeeld gemaakt, hebben daarvoor neergeknield, er offers aan gebracht en gezegd: "Israël, dit is je god, die je uit Egypte heeft geleid!"' 9 De HEER zei verder tegen Mozes: 'Ik weet hoe onhandelbaar dit volk is. 10 Houd mij niet tegen: mijn brandende toorn zal hen verteren. Maar uit jou zal ik een groot volk laten voortkomen.' 11 Mozes probeerde de HEER, zijn God, milder te stemmen: 'Wilt u dan uw toorn laten woeden tegen uw eigen volk, HEER, dat u met sterke hand en grote macht uit Egypte hebt bevrijd? 12 Wilt u dat de Egyptenaren zeggen: "Hij heeft hen bevrijd om hen in het ongeluk te storten, om hen in het bergland te doden en van de aarde weg te vagen"? Wees niet langer toernig en zie ervan af onheil over uw volk te brengen! 13 Denk toch aan uw dienaren Abraham, Isaak en Israël, aan wie u onder ede deze belofte hebt gedaan: "Ik zal jullie zo veel nakomelingen geven als er sterren aan de hemel zijn, en het hele gebied waarvan ik gesproken heb zal ik hun voor altijd in bezit geven.'" 14 Toen zag de HEER ervan af zijn volk te treffen met het onheil waarmee hij bedreigd had. 15 Mozes keerde zich om en ging de berg af. De twee platen met de verbondstekst droeg hij bij zich. Aan beide kanten waren ze beschreven, aan de voorkant en aan de achterkant. 16 De platen waren Gods eigen werk en het schrift dat erin gegrift was, was Gods eigen schrift. 17 Toen Jozua het

geschreeuw van het volk hoorde, zei hij tegen Mozes: 'Ik hoor strijdkreten in het kamp!' 18 Maar Mozes zei: 'Dat is geen gejuich na een overwinning en geen geweeklaag na een nederlaag. Luid gejoel – dát hoor ik.' 19 Dichter bij het kamp gekomen, zag hij het stierenbeeld en het gedans. Woedend smeed hij de platen aan de voet van de berg aan stukken. 20 Hij greep het stierenbeeld, gooide het in het vuur en verpulverde het. De as strooide hij op het water, en dat liet hij de Israëlieten drinken. 21 Tegen Aäron zei hij: 'Wat heeft dit volk je misdaan, dat je zo'n zware schuld op hen geladen hebt?' 22 'Ik smeeek je je woede te bedwingen,' antwoordde Aäron. 'Je weet dat dit volk alleen maar kwaad wil. 23 Ze zeiden tegen mij: "Maak een god voor ons die voor ons uit kan gaan, want wat er gebeurd is met die Mozes, die ons uit Egypte heeft geleid, weten we niet." 24 Toen ik hun om goud vroeg, deden ze meteen hun sieraden af en gaven ze aan mij. Ik gooide ze in het vuur en toen kwam dat kalf eruit tevoorschijn.' 25 Mozes begreep dat het volk zich had laten gaan omdat Aäron niet ingegrepen had, en dat hun vijanden daarom de spot met hen zouden drijven. 26 Hij ging bij de ingang van het kamp staan en zei: 'Wie voor de HEER kiest, moet hier komen.' Alle nakomelingen van Levi voegden zich bij hem. 27 Hij zei tegen hen: 'Dit zegt de HEER, de God van Israël: Gord je zwaard om, jullie allemaal, doorkruis het kamp in de volle lengte en breedte en dood iedereen die je tegenkomt, al is het je broer, vriend of verwant.' 28 De Levieten deden wat Mozes hun had opgedragen, en zo kwamen er die dag ongeveer drieduizend Israëlieten om. 29 'Vandaag hebt u zich aan de HEER gewijd,' zei Mozes, 'door u zelfs tegen uw zonen en broers te keren. U hebt vandaag zijn zegen verworven.' 30 De volgende morgen zei Mozes tegen het volk: 'U hebt zwaar gezondigd. Toch zal ik de berg op gaan; misschien kan ik de HEER ertoe bewegen u uw zonden niet aan te rekenen.' 31 Hierop keerde hij terug naar de HEER. 'Ach HEER,' zei hij, 'dit volk heeft zwaar gezondigd: ze hebben een god van goud gemaakt. 32 Schenk hun vergeving voor die zonde. Wilt u dat niet, schrap mij dan maar uit het boek dat u geschreven hebt.' 33 De HEER antwoordde Mozes: 'Alleen wie tegen mij gezondigd heeft, schrap ik uit mijn boek. 34 Breng het volk nu naar de plaats die ik je heb genoemd; mijn engel zal voor je uit gaan. Maar op de dag van de verantwoording zal ik hen voor hun zonde ter verantwoording roepen.' 35 De HEER strafte het volk, omdat ze het kalf hadden gemaakt, het beeld dat Aäron gegoten had.

2. Het gouden stierkalf

Exodus 32

A. Het verhaal

Mozes, de leider van het volk Israël, verblijft sinds enige weken op de berg Sinai om met God te spreken. Het volk wordt ongeduldig en vraagt de hogepriester Aäron om een gouden stierenbeeld te maken. Dat beeld dient als afbeelding van God. Aäron zegt dat het volk gouden sieraden moet leveren. Hieraan wordt massaal gehoor gegeven en het gouden kalf wordt gemaakt. Vervolgens viert het volk feest en buigt voor het beeld.

Op de Sinai vertelt God aan Mozes wat er is gebeurd. Hij is erg boos. Mozes daalt de berg af en gooit de twee wetstenen kapot. Vervolgens vernietigt hij het gouden kalf, maalt het tot poeder en strooit dat uit over het water; de mensen moeten dat opdrinken. Mozes roept Aäron ter verantwoording. Het volk wordt gestraft.

B. Het thema: 'Maak geen beeld van God om dat te vereren'

God is groot en past niet in menselijke bedenksels. Daarom wil hij niet, dat er een afbeelding van hem wordt gemaakt. Hij wil gediend worden op de manier die hij zelf aangeeft. De Israëlieten maken van hun God een afgod. Ze maken hun eigen beeld van God, zoals ook andere volken beelden maken van hun goden. God duldt dat niet.

Een beeld maakt zichtbaar. Door een beeld te maken van God, wil je eigenlijk je eigen godsdienst ontwerpen. Je wilt God kunnen 'hanteren'.

C. Vragen

- Kun je God op een verkeerde manier dienen?
- Hoe herken je schijn-vroomheid bij jezelf en bij anderen?
- Mensen kunnen een bepaald beeld van God hebben. (Bijvoorbeeld: streng, liefdevol, medelijdend, machteloos, wreed, iemand met wie je het wel op een akkoordje kunt gooien, afstandelijk, saai, oud.) Heeft dat ook met dit gebod te maken?
- Welke 'gouden kalfjes' ken jij? Maak jij je ook druk over dingen die uiteindelijk niet waardevol blijken te zijn?

D. Suggesties voor andere verhalen

Andere verhalen die gaan over *God dienen op een verkeerde manier*:

- Sauls ongehoorzaamheid (1 Samuël 13 : 1-14)
- Jerobeam en de gouden kalveren (1 Koningen 12 : 25-33)

Handelingen 19:13-20 (*Jongerenbijbel*)

De zonen van Skevas

¹³ Ook enkele rondtrekkende Joodse geestenbezweerders probeerden boze geesten uit te drijven door het uitspreken van de naam van de Heer Jezus. Ze zeiden: 'Ik bezweer jullie bij Jezus, die door Paulus wordt verkondigd!' ¹⁴ Het waren de zeven zonen van Skevas, een Joodse opperpriester, die dit deden. ¹⁵ Maar de boze geest gaf hun ten antwoord: 'Jezus ken ik en Paulus ook, maar wie zijn jullie?' ¹⁶ De man die door de boze geest bezeten was, sprong op hen af en ging hen met zoveel geweld te lijf dat ze naakt en gewond uit het huis wegluchtten. ¹⁷ Alle

Joodse en Griekse inwoners van Efeze hoorden van dit voorval, dat hen met diep ontzag vervulde; allen prezen en eerden de naam van de Heer Jezus. ¹⁸ Veel van de nieuwe gelovigen kwamen in het openbaar hun praktijken opbiechten. ¹⁹ Onder hen waren ook velen die magie hadden bedreven, maar die nu hun boekrollen verzamelden en publiekelijk verbrandden. Toen de waarde ervan werd berekend, kwam men uit op een bedrag van vijftigduizend zilverstukken. ²⁰ Zo zegevierde de boodschap van de Heer en vond steeds meer gehoor.

3. De zonen van Skevas *Handelingen 19:13-20*

A. Het verhaal

In Efeze vertelt de apostel Paulus het evangelie van Jezus en doet in zijn naam veel wonderen. De zeven zonen van Skevas, een Joodse opperpriester, proberen een geest te bezweren door ook de naam van Jezus te gebruiken. De boze geest laat zich niet weggagen. Hij overweldigt de zeven mannen, zodat ze moeten wegvlugten.

Iedereen die ervan hoort, spreekt nu vol ontzag over Jezus. Tovenaars en waarzeggers verbranden in het openbaar hun boeken.

B. Het thema: 'Gebruik Gods Naam niet zomaar'

De zonen van Skevas waren blijkbaar jaloers op de wonderen die Paulus kon doen. Ze denken de naam van Jezus als een soort toverspreuk te kunnen gebruiken.

Met Gods naam (en de naam van Jezus) moet je zorgvuldig omgaan. Doe je dat niet, dan 'laster' je Gods naam. Pas ook op voor mensen die beweren dat iets Gods wil is, terwijl ze het zelf graag willen.

C. Vragen

- Hoe reageer je als je hoort dat Gods naam verkeerd wordt gebruikt of gelasterd? (Bijvoorbeeld door vloeken of belachelijk maken)
- Wat vind je van campagnes van de Bond tegen het vloeken? (Affiches op stations e.d.)
- In welke situaties wordt de naam van God juist heel goed gebruikt?
- Welke naam van God of van Jezus spreekt jou het meest aan? (Almachtige, Vader, Heiland, goede herder, enz.)

D. Suggesties voor andere verhalen

Andere verhalen die gaan over *het gebruiken van Gods naam*:

- David en Goliat (1 Samuël 17)
- De vrienden van Job (o.m. Job 4 en 42 : 7-9)
- Simon de tovenaars (Handelingen 8 : 4-25)

Johannes 5:1-18 (Vertaling: Jongerenbijbel)

Genezing in het bad van Betzata

¹ Daarna was er een Joods feest waarvoor Jezus naar Jeruzalem ging. ² In Jeruzalem ligt bij de Schaapspoort een bassin met vijf zuilengalerijen; in het Aramees heet het 'Betzata'. ³ In die galerijen lag een groot aantal zieken: blinden, verlamden en mismaakten. ⁴ ⁵ Er was ook een man bij die al achtendertig jaar ziek was. ⁶ Jezus zag hem liggen en begreep dat hij al lang ziek was. Daarom vroeg hij: 'Wilt u beter worden?' ⁷ 'Meneer,' antwoordde de zieke, 'ik heb niemand om me het bassin in te dragen wanneer het water in beweging komt. Als ik erin afdaal, is een ander me al voor.' ⁸ 'Sta op,' zei Jezus hem, 'pak uw slaapmat en ga lopen.' ⁹ Meteen was de man beter; hij pakte zijn slaapmat op en ging lopen. Nu was het die dag sabbat. ¹⁰ Daarom zeiden de Joodse leiders tegen de man die genezen was: 'Het is vandaag sabbat, en dan mag u geen slaapmat dragen.' ¹¹ Hij antwoordde hun:

'De man die me genezen heeft, zei tegen me: Pak uw slaapmat en ga lopen.' ¹² 'Wie heeft dat dan tegen u gezegd?' vroegen ze. ¹³ Maar de genezen man wist niet wie het geweest was. Jezus had zich teruggetrokken in de menigte daar.

¹⁴ Later vond Jezus hem op het tempelplein. 'U bent nu gezond,' zei hij, 'maar zondig niet meer, anders gebeurt er iets ergers met u.'

¹⁵ De man ging weg en vertelde de Joodse leiders dat Jezus het was die hem had genezen.

¹⁶ En zij begonnen Jezus te vervolgen, omdat hij zulke dingen deed op sabbat. ¹⁷ Maar hij zei tegen hen: 'Mijn Vader werkt voortdurend en ik ook.' ¹⁸ Dat was voor de Joodse leiders een reden te meer om hem te willen doden. Want hij schond niet alleen de sabbat, maar noemde ook God zijn eigen Vader, en daarmee stelde hij zichzelf met God op één lijn.

4. Genezing in het bad van Betzata

Johannes 5:1-18

A. Het verhaal

Jezus bezoekt een zieke man in Betesda, ook wel Betzata genoemd. Hij is al 38 jaar verlamd en is niet in staat om van zijn bed op te staan. Ook zijn er geen mensen die hem helpen om op tijd bij de geneeskrachtige bron van Betesda te komen. Jezus geneest hem door te zeggen: 'Sta op, neem je slaapmat op en loop.'

De genezen man komt een paar Joden tegen, die zeggen dat hij zijn slaapmat niet mag dragen, omdat het sabbat is. De man vertelt dat degene die hem heeft genezen de opdracht gaf de slaapmat te dragen. Uiteindelijk komen de Joden erachter dat die genezer Jezus is. Ze willen hem vervolgen als sabbatschender. Jezus laat zien, dat de sabbat geen belemmering mag zijn om goede dingen te doen.

B. Het thema: 'Neem tijd om God te eren'

God had in zijn wet gezegd dat de mensen op de zevende dag van de week moesten rusten en die dag apart moesten zetten om hem te dienen. Veel mensen vinden deze feestdag juist een moeilijke dag. Maar de dag is juist bedoeld om de band met God extra te ervaren.

C. Vragen

- Welke dag is voor jou 'sabbat' en hoe breng je die door?
- Ervaar je de wekelijkse rustdag van God als een feest?
- Is het in deze tijd nuttig en nodig voor de kerk en de samenleving om een vaste rustdag te hebben?
- Maak je tijd voor God?
- Ben jij een 'workaholic'?

D. Suggesties voor andere verhalen

Andere verhalen die gaan over *Gebruik de rustdag om God te eren*:

- Het manna (Exodus 16 : 14-36)
- De sabbatschender (Numeri 15 : 32-36)
- Aren plukken op de sabbat (Matteüs 12 : 1-8)
- Een genezing op de sabbat (Marcus 3 : 1-6)

Genesis 47:28-48:22 (Jongerenbijbel)

Jakobs levenseinde

²⁸ Jakob woonde zeventien jaar in Egypte; hij werd honderdzevenveertig jaar. ²⁹ Toen hij voelde dat hij niet lang meer zou leven, liet hij zijn zoon Jozef bij zich komen. 'Als je het goed met me voorhebt,' zei Israël, 'leg dan je hand in mijn lies en geef mij blijk van je liefde en trouw: zweer alsjeblieft dat je me niet in Egypte begraaft. ³⁰ Als ik straks gestorven ben, breng mij dan weg uit Egypte en begraaft me in het graf van mijn voorouders.' Jozef beloofde het. ³¹ 'Zweer het mij,' zei Israël. Jozef zwoer het hem en daarna knielde Israël neer op het hoofdende van zijn bed.

48

¹ Niet lang daarna ontving Jozef het bericht dat zijn vader ziek was. Samen met zijn twee zonen, Manasse en Efraïm, ging hij naar hem toe. ² Toen men Jakob vertelde dat zijn zoon Jozef er was, verzamelde hij al zijn krachten en ging op de rand van het bed zitten. ³ Hij zei tegen Jozef: 'God, de Ontzagwekkende, is in Luz, in Kanaän, aan mij verschenen en heeft mij daar gezegend. ⁴ Hij heeft me gezegd: "Ik zal je vruchtbaar maken en je veel nakomelingen geven; er zal een groot aantal volken uit je voortkomen. En dit land zal ik jouw nakomelingen voor altijd in bezit geven."

⁵ Welnu, de twee zonen die jij in Egypte hebt gekregen voordat ik hierheen kwam, zullen als mijn eigen zonen gelden: Efraïm en Manasse stel ik op één lijn met Ruben en Simeon. ⁶ Maar mocht je na hen nog meer kinderen verwekken, dan zullen die als de jouwe worden beschouwd. Zij krijgen geen eigen grondgebied, maar zullen in het stamgebied van hun broers wonen. ⁷ Ik wil dit zo omdat Rachel tot mijn verdriet gestorven is toen ik terugkwam uit Paddan, op onze tocht door Kanaän; het was toen nog maar een uur of twee naar Efrat, en ik heb haar daar, langs de weg naar Efrat begraven.' (Efrat is het huidige Betlehem.)

⁸ Toen viel Israëls oog op Jozefs zonen, en hij vroeg: 'Wie zijn dat?' ⁹ Jozef antwoordde zijn vader: 'Dat zijn mijn zonen, die God mij hier gegeven heeft.' 'Laat ze toch dichterbij komen,' zei Israël, 'dan zal ik hen zegenen.'

¹⁰ Doordat Israël al oud was, waren zijn ogen dof geworden, hij kon niet goed meer zien. Toen

Jozef zijn zonen dicht naar hem toe had gebracht, kuste en omhelsde Israël hen. ¹¹ 'Ik had niet durven hopen dat ik jou ooit nog zou terugzien,' zei hij tegen Jozef, 'maar God heeft mij zelfs je nakomelingen laten zien.' ¹² Jozef liet zijn zonen, die tegen Israëls knieën stonden, wat opzij gaan en boog zich diep voor hem neer. ¹³ Daarna bracht hij hen beiden weer dicht bij zijn vader. Aan zijn rechterhand had hij Efraïm, die hij links van Israël plaatste, en aan zijn linkerhand had hij Manasse, die hij rechts van hem plaatste. ¹⁴ Maar Israël kruiste zijn handen: zijn rechterhand legde hij op het hoofd van Efraïm, hoewel die de jongste was, en zijn linkerhand legde hij op het hoofd van Manasse, hoewel die de oudste was. ¹⁵ Hij zegende Jozef met deze woorden: 'De God naar wiens wil mijn voorvaders, Abraham en Isaak, zich richtten, de God die mijn hele leven lang mijn herder is geweest, ¹⁶ de engel die mij heeft bevrijd van alle onheil, hij geve deze jongens zijn zegen. Moge mijn naam door hen voortleven, en ook die van mijn voorvaders Abraham en Isaak, en mogen zij zich over de hele aarde uitbreiden.'

¹⁷ Toen Jozef zag dat zijn vader zijn rechterhand op het hoofd van Efraïm had gelegd, leek hem dat verkeerd, en daarom pakte hij snel zijn vaders hand, om die te verleggen van Efraïms hoofd naar dat van Manasse.

¹⁸ 'Niet zo, vader!' zei Jozef. 'Dit is de oudste, u moet uw rechterhand op zijn hoofd leggen.'

¹⁹ Maar zijn vader wilde dat niet. 'Ik weet het, mijn zoon,' zei hij, 'ik weet het. Ook uit hem zal een volk voortkomen, ook hij zal machtiger worden. Maar zijn jongere broer zal machtiger worden dan hij, en uit hem zullen tal van volken voortkomen.' ²⁰ Zo zegende hij hen die dag met de woorden: 'Jullie naam zal worden genoemd in de zegenwensen van de Israëlieten. Ze zullen zeggen: "God make u als Efraïm en Manasse."' Zo plaatste hij Efraïm vóór Manasse.

²¹ Daarna zei Israël tegen Jozef: 'Ik zal nu spoedig sterven. Maar God zal jullie ter zijde staan en jullie laten terugkeren naar het land van je voorouders. ²² En jou geef ik meer dan je broers: een bergrug die ik de Amorieten met mijn zwaard en mijn boog afhandig heb gemaakt.'

5. Jakobs levenseinde

Genesis 47:28-48:22

A. Het verhaal

Jakob verblijft in Egypte en wordt met zijn familie verzorgd door zoon Jozef, die onderkoning in Egypte is. Hij laat Jozef beloven, dat hij in het land Kanaän begraven zal worden. Jakob zegenet zijn kleinkinderen op een bijzondere manier: de jongste zal machtiger worden dan de oudste.

B. Het thema: 'Heb respect voor je vader en je moeder'

God gebiedt de mensen hun ouders te eren. Dat betekende in de eerste plaats dat kinderen de verplichting hebben hun ouders met respect te benaderen en hen te verzorgen als ze oud zijn geworden en en niet meer voor zichzelf kunnen zorgen. Maar het gebod wordt ook breder uitgelegd: het gaat om respect voor mensen die respect verdienen. Ook houdt het een belofte in: het zal je goed gaan, als je dit gebod serieus neemt.

C. Vragen

- Betekent het gebod dat je alles moet respecteren wat je vader en moeder doen en zeggen?
- Wat heeft dit gebod te zeggen over mensen die gehoorzaamheid van je vragen (ouders, leraren, politie)?
- Hoe toon jij respect voor je ouders?

D. Suggesties voor andere verhalen

Andere bijbelgedeelten die gaan over *de verhouding tussen ouders(opvoeders) en kinderen*:

- Jakob bedriegt zijn vader (Genesis 27)
- De roeping van Samuël (1 Samuël 3)
- Regels voor kinderen en ouders: Efeziërs 6 : 1-4

Genesis 4 (Jongerenbijbel)

Adams zonen

¹ De mens, Adam, had gemeenschap met Eva, zijn vrouw, en zij werd zwanger en bracht Kaïn ter wereld. 'Met de hulp van de HEER,' zei ze, 'heb ik het leven geschonken aan een man!' ² Later bracht ze zijn broer ter wereld, Abel. Abel werd herder, Kaïn werd landbouwer. ³ Op een keer bracht Kaïn de HEER een offer van wat hij had geoogst. ⁴ Ook Abel bracht een offer; van de eerstgeboren dieren van zijn kudde koos hij de mooiste uit. De HEER schonk aandacht aan Abel en zijn offer, ⁵ maar hij had geen oog voor Kaïn en zijn offer. Dit maakte Kaïn woedend, zijn blik werd donker. ⁶ De HEER vroeg hem: 'Waarom ben je zo kwaad en waarom kijk je zo donker?' ⁷ Handel je goed, dan kun je toch iedereen recht in de ogen kijken? Handel je slecht, dan ligt de zonde op de loer, begerig om jou in haar greep te krijgen; maar jij moet sterker zijn dan zij.' ⁸ Kaïn stelde Abel voor om met hem het veld in te gaan, en toen ze daar waren, viel hij zijn broer aan en sloeg hem dood. ⁹ Toen vroeg de HEER: 'Waar is Abel, je broer?' 'Dat weet ik niet,' antwoordde Kaïn. 'Moet ik soms over mijn broer waken?' ¹⁰ 'Wat heb je gedaan!' zei de HEER. 'Hoor toch hoe het bloed van je broer vanuit de aarde naar mij schreeuwt. ¹¹ Daarom: vervloekt ben jij! Ga weg van deze plek, waar de aarde haar mond heeft opengesperd om het bloed van je broer op te vangen, het bloed dat jij vergoten hebt. ¹² Als je het land bewerkt, brengt het je voortaan niets meer op. Dolend en dwalend zul je over de aarde gaan.' ¹³ Kaïn zei tegen de HEER: 'Die straf is te zwaar. ¹⁴ U verjaagt mij nu van deze plek en ik mag u niet meer onder ogen komen, en als ik dan

dolend en dwalend over de aarde moet gaan, kan iedereen die mij tegenkomt mij doden.' ¹⁵ Maar de HEER beloofde hem: 'Als iemand jou doodt, zal dat zevenmaal aan hem worden gewroken.' En hij merkte Kaïn met een teken, opdat niemand die hem tegenkwam hem zou doodslaan. ¹⁶ Toen ging Kaïn bij de HEER vandaan en hij vestigde zich in Nod, 'Dwaling', een land ten oosten van Eden.

¹⁷ Kaïn had gemeenschap met zijn vrouw, en zij werd zwanger en bracht Henoeh ter wereld. Kaïn was toen een stad aan het bouwen en hij noemde die Henoeh, naar zijn zoon. ¹⁸ Henoeh kreeg een zoon Irad, Irad was de vader van Mechujaël, Mechujaël was de vader van Metusaël en Metusaël de vader van Lamech. ¹⁹ Lamech nam twee vrouwen; de ene heette Ada, de andere Silla. ²⁰ Ada bracht Jabal ter wereld; hij werd de stamvader van hen die in tenten leven en vee houden. ²¹ Zijn broer heette Jubal; hij werd de stamvader van allen die op de lier of de fluit spelen. ²² Ook Silla bracht een zoon ter wereld, Tubal-Kaïn; hij was smid en werd de stamvader van allen die brons en ijzer bewerken. De zuster van Tubal-Kaïn heette Naäma. ²³ Lamech zei tegen zijn vrouwen:

'Ada en Silla, hoor wat ik zeg!

Vrouwen van Lamech, luister naar mij!
Wie mij verwondt, die sla ik dood,
zelfs wie mij maar een striem toebrenge.

²⁴ Kaïn wordt zevenmaal gewroken,
Lamech wel zevenenzeventigmaal.'

²⁵ Opnieuw had Adam gemeenschap met zijn vrouw, en zij bracht een zoon ter wereld die ze Set noemde, 'want,' zei ze, 'God heeft mij in de plaats van Abel, die door Kaïn is gedood, een ander kind gegeven.' ²⁶ Ook Set kreeg een zoon, die hij Enos noemde. In die tijd begon men de naam van de HEER aan te roepen.

6. Adams zonen

Genesis 4

A. Het verhaal

Kaïn en Abel brengen allebei een offer aan God. God reageert op de offers verschillend. Het offer van Kaïn – iets van de opbrengst van zijn land – neemt Hij niet aan. Het offer van Abel – de beste stukken van de eerstgeboren dieren – accepteert God wel. Kaïn kan dat niet uitstaan. God spreekt hem daarop aan, maar Kaïns boosheid verdwijnt niet. Hij doodt zijn broer Abel.

God roept Kaïn opnieuw ter verantwoording en straft hem: het land zal hem niets meer opleveren en hij zal een zwervend bestaan leiden. Wel belooft God hem te beschermen tegen doodslag.

B. Het thema: 'Je mag geen moord plegen'

Moord en doodslag verbiedt God. Je mag niet voor eigen rechter spelen. Je kunt bij dit gebod ook denken aan alles wat erop gericht is om anderen het leven onmogelijk te maken, zoals haat, iemand uitschelden, pesten, enzovoorts.

C. Vragen

- Waarom worden sommige mensen buiten de groep gehouden?
- Hoe ga je om met zinloos geweld?
- Wat kun je doen tegen pesten ?
- Waarvan word je agressief?
- God gaf soms opdracht om hele volken uit te roeien (zie bijvoorbeeld 1 Samuël 15). Hoe kijk je aan tegen zulke verhalen?

D. Suggesties voor andere verhalen

Andere verhalen over *Gun een ander zijn leven*:

- Jozef door zijn broers verkocht (Genesis 37 : 12-36)
- De moord op Abner en Isboset (2 Samuël 3 : 22 - 4 : 12)
- Stefanus (Handelingen 7)

2 Samuël 11 (Vertaling: Jongerenbijbel)

David en Batsaba

1 Bij het aanbreken van het voorjaar, de tijd waarin koningen gewoonlijk ten strijde trekken, stuurde David opnieuw een leger eropuit, onder leiding van Joab en zijn aanvoerders, om de Ammonieten te verslaan en Rabba te belegeren. Zelf bleef hij in Jeruzalem achter. 2 Op een keer stond hij aan het eind van de middag op van zijn rustbed en liep wat heen en weer over het dak van het paleis. Beneden zag hij een vrouw die aan het baden was. Ze was heel mooi om te zien. 3 Hij liet uitzoeken wie ze was, en men zei hem: 'Dat is Batsaba, de dochter van Eliam, de vrouw van de Hethiet Uria.' 4 David liet haar bij zich komen en sloep met haar. (De voorgeschreven periode van onthouding na haar onreinheid was juist verstreken.) Daarna ging ze terug naar huis. 5 Enige tijd later merkte ze dat ze zwanger was. Ze liet dat aan David berichten, 6 waarop David aan Joab opdracht gaf om Uria naar hem toe te sturen. 7 Uria meldde zich op bevel van Joab bij David, die hem vroeg hoe Joab en het leger het maakten en hoe het er met de oorlog voorstond. 8 Vervolgens zei hij: 'Ga naar huis en ontspan u wat.' Toen Uria het paleis verliet, kreeg hij nog een geschenk van de koning mee. 9 Maar Uria ging niet naar huis; hij bleef slapen in het poortgebouw van het paleis, bij de knechten van zijn heer. 10 Toen men David verteld had dat Uria niet naar huis was gegaan, zei hij tegen hem: 'U hebt toch een lange reis achter de rug. Waarom bent u niet naar huis gegaan?' 11 Uria antwoordde: 'De ark en het leger van Israël en Juda zijn ondergebracht in hutten, opperbevelhebber Joab en zijn manschappen bivakkeren in het open veld; zou ik dan naar huis gaan om te eten en te drinken, en te slapen met mijn vrouw? Zo waar u leeft, dat doe ik niet!' 12 David zei tegen Uria: 'Blijf ook vandaag nog hier, dan laat ik u morgen teruggaan.' Uria bleef die dag dus nog in Jeruzalem. De dag daarop 13 nodigde David hem bij zich aan tafel en voerde hem dronken. Toch ging Uria 's avonds niet naar huis, maar

legde zich opnieuw te slapen bij de knechten van zijn heer.

14 De volgende morgen schreef David Joab een brief, die hij aan Uria meegaf. 15 In de brief stond: 'Stel Uria op waar het hevigst wordt gevochten en geef hem geen rugdekking, opdat hij wordt getroffen en sneuvelt.' 16 Joab onderzocht waar de verdediging het sterkst was, en stelde Uria juist daar op. 17 De verdedigers van de stad deden een uitval naar Joab. Er vielen slachtoffers onder de soldaten van David, en ook Uria vond de dood. 18 Joab liet aan David verslag uitbrengen van de strijd 19 en beval de bode: 'Als je de koning het hele verloop van de strijd hebt verteld, 20 en als hij dan woedend tegen je uitvalt: "Waarom hebben jullie je zo dicht bij de stad gewaagd? Jullie konden toch weten dat ze vanaf de muur zouden schieten! 21 Zijn jullie soms vergeten hoe Abimelech, de zoon van Jerubbeset, in Tebes aan zijn einde is gekomen? Een vrouw heeft toen vanaf de stadsmuur een maalsteen op zijn hoofd gegooid, zodat hij stierf. Waarom hebben jullie je dan zo dicht bij de muur gewaagd?" dan moet je zeggen: "Ook uw bevelhebber Uria is omgekomen."' 22 De bode ging naar David en vertelde hem alles wat Joab hem had opgedragen. 23 Hij zei tegen David: 'Onze tegenstanders waren sterker dan wij en deden een uitval naar ons. We dreven ze terug tot voor de poort, 24 maar toen namen de boogschutters ons vanaf de muur onder schot en sneuvelden er soldaten van de koning. Ook uw bevelhebber Uria is omgekomen.' 25 David droeg de bode op om tegen Joab te zeggen: 'U moet er maar niet te slecht over oordelen; de oorlog eist nu eenmaal zijn tol. Houd moed! Heropen de aanval op de stad en maak haar met de grond gelijk.' 26 De vrouw van Uria kreeg bericht dat haar man was gesneuveld, en ze treurde om haar echtgenoot. 27 Toen de rouwtijd voorbij was, nam David haar bij zich aan het hof. Zij werd zijn vrouw en baarde hem een zoon. Naar het oordeel van de HEER was het wel degelijk slecht wat David had gedaan.

7. David en Batseba

2 Samuël 11

A. Het verhaal

David ziet vanaf het dak van zijn paleis de knappe Batseba, de vrouw van Uria. Hij laat haar bij zich komen en gaat met haar naar bed. Batseba wordt zwanger. David geeft Uria verlof naar huis te gaan en bij zijn vrouw te zijn. Als Batseba een baby krijgt, zal Uria denken dat *hij* de vader is, zo is Davids redenering. Uria maakt geen gebruik van Davids aanbod. Daarom zorgt David ervoor dat Uria gedood wordt in de strijd en trouwt hij met Batseba.

Via de profeet Natan (hoofdstuk 12) laat God weten dat hij de handelwijze van David scherp veroordeelt.

B. Het thema: 'Pleeg geen overspel'

'Wie met begeerte naar de vrouw van een ander kijkt, heeft in zijn hart al echtbreuk met haar gepleegd,' zegt Jezus in Matteüs 5:28 (*Groot Nieuws Bijbel*). In het verhaal van David en Batseba zijn de gevolgen van overspel en echtbreuk heel duidelijk: het loopt uit op een moord.

God heeft mensen mannelijk en vrouwelijk geschapen. In het eerste bijbelboek Genesis staat het zo: 'Zo komt het dat een man zich losmaakt van zijn vader en moeder en zich hecht aan zijn vrouw, met wie hij één van lichaam wordt. (*Genesis 2:24 Nieuwe Bijbelvertaling*). Voor die verbintenis moet je respect hebben.

C. Vragen

- Hoe kijken jongens en meisjes naar elkaar?
- Hoe ga je met elkaar om als je verkering hebt?
- Hoe praat je over liefde en seksualiteit?
- Leef je in een 'veilige omgeving' ? Denk daarbij aan onderwerpen als 'ongewenste intimiteiten' en 'seksuele intimidatie'.
- Is een instelling als het huwelijk in deze tijd nog relevant?

D. Suggesties voor andere verhalen

Andere verhalen die gaan over *huwelijk*:

- Isaaks huwelijk met Rebekka (Genesis 24)
- Simsons huwelijk (Rechters 14)
- Jozef wil scheiden van Maria (Matteüs 1 : 18-25)
- De bruiloft te Kana (Johannes 2 : 1-12)

Marcus 10:17-31 (*Jongerenbijbel*)

De rijke jongen

¹⁷ Toen hij zijn weg vervolgde, kwam er iemand op hem af die voor hem op zijn knieën viel en vroeg: 'Goede meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?' ¹⁸ Jezus antwoordde: 'Waarom noem je mij goed? Niemand is goed, behalve God.' ¹⁹ Je kent de geboden: "U mag niet doden, u mag geen echtbreuk plegen, u mag niet stelen, u mag geen valse getuigenis afleggen, u mag geen bedrog plegen, eer uw vader en uw moeder." ²⁰ Toen zei de man: 'Meester, sinds mijn jeugd heb ik me daaraan gehouden.'
²¹ Jezus keek hem liefdevol aan en zei tegen hem: 'Eén ding ontbreekt je: ga naar huis, verkoop alles wat je hebt en geef het geld aan de armen, dan zul je een schat in de hemel bezitten; kom dan terug en volg mij.' ²² Maar de man werd somber toen hij dit hoorde en ging terneergeslagen weg; hij had namelijk veel bezittingen.
²³ Jezus keek de kring rond en zei tegen zijn leerlingen: 'Wat is het moeilijk voor rijken om het koninkrijk van God binnen te gaan.' ²⁴ De leerlingen schrokken van zijn woorden. Maar Jezus zei nog eens uitdrukkelijk: 'Kinderen,

wat is het moeilijk om binnen te gaan in het koninkrijk van God: ²⁵ het is gemakkelijker voor een kameel om door het oog van een naald te gaan dan voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan.' ²⁶ Nu waren ze nog meer ontzet en ze zeiden tegen elkaar: 'Wie kan dan nog gered worden?'
²⁷ Jezus keek hen aan en zei: 'Bij mensen is dat onmogelijk, maar niet bij God, want bij God is alles mogelijk.' ²⁸ Petrus nam het woord en zei: 'Maar wij hebben alles achtergelaten om u te volgen!' ²⁹ Jezus zei: 'Ik verzeker jullie: iedereen die zijn huis of zijn broers of zijn zusters, zijn moeder of zijn vader, zijn kinderen of zijn akkers omwille van mij en het evangelie achterlaat, ³⁰ zal het honderdvoudige ontvangen: in deze tijd huizen en broers en zusters en moeders en kinderen en akkers, al zal dat gepaard gaan met vervolging, en in de tijd die komt het eeuwige leven.' ³¹ Vele eersten zullen de laatsten zijn en de laatsten de eersten.'

8. De rijke jongen

Marcus 10: 17-31

A. Het verhaal

Een jongeman komt naar Jezus met de vraag wat hij moet doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven. Jezus houdt hem de geboden uit de Wet voor. De man antwoordt, dat hij zich stipt aan die wetten heeft gehouden. Jezus zegt hem, dat hij alles moet verkopen, het geld aan de armen moet geven en vervolgens hem moet volgen. Dit kan de jongeman niet opbrengen, want hij is erg rijk. De discipelen zijn verbijsterd. Als God echt *alles* van je vraagt, is het voor mensen onmogelijk om daaraan te voldoen. Jezus wijst erop, dat wat bij mensen onmogelijk is, mogelijk is bij God.

B. Het thema: 'Ga goed om met jouw bezit en dat van een ander'

Het thema van het verhaal uit Marcus 10 is eigenlijk: heb je er alles voor over om Jezus te volgen? Toch heeft het ook met het achtste gebod te maken. God zegt in zijn wet: steel niet. Dat betekent niet alleen dat je niet iets mag inpikken van een ander, maar ook dat je zorgvuldig omgaat met andermans spullen, niemand benadeelt en niet te vast zit aan je eigen geld.

C. Vragen

- Hoe materialistisch ben je?
- Hoe is je gedrag als het gaat om 'geven'?
- Wat doe je als er van jou iets gestolen wordt?

D. Suggesties voor andere verhalen

Andere verhalen die gaan over *stelen*:

- Jozef verkocht door zijn broers (Genesis 37 : 12-36)
In de Bijbel kan stelen ook slaan op 'vrijheidsberoving'.
- Achan (Jozua 7)
- Chofni en Pinechas (1 Samuël 2 : 11-17)
- Achab en de wijngaard van Nabot (1 Koningen 21)

Handelingen 6:8- 7:60 (Jongerenbijbel)

De aanklacht tegen Stefanus

⁸ Stefanus deed dankzij Gods genade en kracht grote wonderen en tekens onder het volk. ⁹ Enkele leden van de synagoge van de Vrijgelatenen, waartoe ook Joden uit Cyrene en Alexandrië behoorden, evenals Joden uit Cilicië en Asia, kwamen echter in verzet en gingen met hem redetwisten, ¹⁰ maar ze konden niet op tegen zijn wijsheid en tegen de heilige Geest die hem inspireerde. ¹¹ Daarop stookten ze anderen op om te verklaren dat ze hadden gehoord dat Stefanus Mozes en God had belasterd. ¹² Ook het volk hitsten ze op, evenals de volksoudsten en schriftgeleerden. Ten slotte namen ze Stefanus gevangen en brachten hem voor het Sanhedrin. ¹³ Ze lieten valse getuigen komen, die verklaarden: 'Deze man keert zich steeds weer tegen de tempel en de wet, ¹⁴ want we hebben hem horen zeggen dat Jezus uit Nazaret de heilige plaats zal afbreken en de gebruiken die Mozes ons heeft overgeleverd zal veranderen.' ¹⁵ Alle leden van het Sanhedrin vestigden hun blik op Stefanus en zagen dat zijn gezicht leek op dat van een engel.

7 *De verdediging van Stefanus*

¹ De hogepriester vroeg: 'Is dat waar?'

² Stefanus antwoordde: 'Broeders en leden van de Raad, luister naar wat ik u zeg. Toen Abraham, de vader van ons volk, nog in Mesopotamië woonde, voordat hij zich in Haran vestigde, verscheen God in al zijn luister aan hem ³ en zei: Trek weg uit je land, verlaat je familie, en ga naar het land dat ik je zal wijzen.

In de verzen 2 t/m 50 houdt Stefanus een lange rede, waarin hij de geschiedenis van het volk Israël aanhaalt. Daarna besluit hij zijn betoog als volgt:

⁵¹ Halsstarrige heidenen die u bent, u wilt niet luisteren en verzet u steeds weer tegen de heilige Geest, zoals uw voorouders ook al deden. ⁵² Wie van de profeten hebben uw voorouders niet vervolgd? Degenen die de komst van de Rechtvaardige aankondigden hebben ze gedood, en zelf hebt u nu de Rechtvaardige verraden en vermoord, ⁵³ u die de wet ontvangen hebt door tussenkomst van de engelen, maar er niet naar hebt geleefd.'

De steniging van Stefanus

⁵⁴ Toen ze dit hoorden, werden ze razend van woede en drift. ⁵⁵ Maar vervuld van de heilige Geest sloeg Stefanus zijn blik op naar de hemel en zag de luister van God, en Jezus, die aan Gods rechterzijde stond, ⁵⁶ en hij zei: 'Ik zie de hemel geopend en de Mensenzoon, die aan Gods rechterzijde staat.' ⁵⁷ Maar ze schreeuwden en tierden, hielden hun handen voor hun oren en stormden met zijn allen op hem af. ⁵⁸ Ze dreven hem de stad uit om hem te stenigen. De getuigen gaven hun mantel in bewaring bij een jongeman die Saulus heette. ⁵⁹ Terwijl Stefanus gestenigd werd, riep hij Jezus aan met de woorden: 'Heer Jezus, ontvang mijn geest.' ⁶⁰ Hij viel op zijn knieën en riep luidkeels: 'Heer, reken hun deze misdaad niet aan!' En na deze woorden stierf hij.

9. De aanklacht tegen Stefanus

Handelingen 6:8 -7:60

A. Het verhaal

Een aantal Joden discussieert met Stefanus, maar ze kunnen niet op tegen zijn wijsheid. Daarom stoken ze anderen op om als (valse) getuigen op te treden in een proces tegen hem. Stefanus verdedigt zich tegen de beschuldigingen, maar dit maakt de Joden alleen maar kwader. Stefanus wordt gestenigd.

B. Het thema: 'Liefde voor de waarheid'

Het negende gebod gaat in de eerste plaats over getuigen in een rechtszaak. In het algemeen geldt, dat je mensen niet in problemen mag brengen door onjuiste informatie. God vraagt van mensen dat ze betrouwbaar zijn en anderen niet beschadigen met hun woorden. Schijnheiligheid is een groot kwaad, evenals laster en roddel.

C. Vragen

- Kun je in alle gevallen de waarheid spreken?
- Hoe betrouwbaar ben je in je woorden?
- Hoe ga je om met geheimen?
- Hoe wordt er in je groep gepraat over anderen?

D. Suggesties voor andere verhalen

Andere verhalen die gaan over *liegen*:

- Jakob bedriegt zijn vader (Genesis 27)
- Gechazi en Naäman (2 Koningen 5)
- De getuigen bij het proces tegen Jezus (Marcus 14 : 55-59)
- De aanklacht tegen Paulus (Handelingen 24)

1 Koningen 21 (Vertaling: Jongerenbijbel)

De wijngaard van Nabot

1 Enige tijd later gebeurde het volgende. De Jizreëliet Nabot had een wijngaard die grensde aan het paleis dat koning Achab van Samaria in Jizreël bezat. 2 'Sta mij uw wijngaard af,' zei Achab tegen Nabot. 'Hij ligt naast mijn paleis; ik kan hem goed gebruiken om er groente te verbouwen. Ik zal u er een betere wijngaard voor teruggeven, of ik zal u, als u dat liever hebt, de prijs ervan in zilver uitbetalen.' 3 Maar Nabot zei tegen Achab: 'De HEER verhoede dat ik de grond die ik van mijn voorouders heb geërfd aan u zou afstaan.' 4 Achab ging terug naar zijn paleis, woedend en terneergeslagen omdat Nabot tegen hem had gezegd dat hij hem de grond die hij van zijn voorouders had geërfd niet zou afstaan. Hij ging op zijn rustbed liggen, met zijn gezicht naar de muur, en weigerde te eten. 5 Toen kwam zijn vrouw Izebel naar hem toe en vroeg: 'Wat is er gebeurd, dat je zo mismoedig bent en niet eten wilt?' 6 'Ik heb met de Jizreëliet Nabot gesproken,' antwoordde hij. 'Ik heb hem gevraagd mij zijn wijngaard te verkopen. Of, als hij dat liever had, kon hij er een andere wijngaard voor terugkrijgen. Maar hij weigerde zijn wijngaard aan mij af te staan.' 7 Daarop zei Izebel: 'Wat? Jij bent toch de koning van Israël? Sta op en eet wat, dat zal je goeddoen. Ik zal ervoor zorgen dat jij de wijngaard van Nabot krijgt.' 8 Uit naam van Achab schreef Izebel brieven, verzegelde die met het koninklijke zegel en stuurde ze naar de oudsten en aanzienlijksten in de stad waar Nabot woonde. 9 In die brieven stond het volgende: 'Kondig een vastendag af en zet Nabot vooraan wanneer het volk samenkomt. 10 Laat dan twee mannen die nergens voor terugdeinzen tegenover hem plaatsnemen en hem beschuldigen van godslastering en majesteitsschennis. Daarop moet u hem buiten de stad brengen en stenigen.' 11 Nabots stadsgenoten, de oudsten en aanzienlijksten van zijn woonplaats, deden wat Izebel hun had opgedragen in de brieven die ze had gestuurd. 12 Ze kondigden een vastendag af en lieten Nabot vooraan zitten toen het volk samenkwam. 13 Twee mannen namen tegenover hem plaats en beschuldigden hem ten overstaan van het volk van godslastering en majesteitsschennis. Daarop werd hij buiten de stad gebracht en gestenigd. 14 Ze stuurden Izebel bericht dat Nabot door steniging ter dood was

gebracht. 15 Toen Izebel hoorde dat Nabot dood was, zei ze tegen Achab: 'Je kunt de wijngaard die de Jizreëliet Nabot je weigerde te verkopen in bezit nemen, want Nabot leeft niet meer, hij is dood.' 16 Toen Achab hoorde dat Nabot dood was, ging hij naar Jizreël om de wijngaard van Nabot in bezit te nemen.

17 De HEER richtte zich tot de Tisbiet Elia met de woorden: 18 'Kom, ga Achab, de koning van Israël, tegemoet. Hij is uit Samaria naar de wijngaard van Nabot gekomen om die in bezit te nemen. 19 Zeg tegen hem: "Dit zegt de HEER: Je hebt een moord gepleegd en je het bezit van een ander toegeëigend." Zeg hem ook: "Dit zegt de HEER: Op de plaats waar de honden het bloed van Nabot hebben opgelikt, zullen ze ook jouw bloed oplikken.'" 20 Toen Achab Elia zag, zei hij: 'Mijn vijand heeft me dus weer weten te vinden.' 'Ik heb u gevonden,' antwoordde Elia. 'U hebt u ertoe geleend iets te doen dat slecht is in de ogen van de HEER. 21 Daarom breng ik onheil over u: U zult worden weggevaagd en alle mannelijke leden van uw koningshuis, van hoog tot laag, zullen worden uitgeroeid. 22 Omdat u de HEER hebt getergd door de Israëlieten aan te zetten tot zonde, zal het uw familie vergaan zoals het de familie van Jerobeam, de zoon van Nebat, vergaan is, en de familie van Basa, de zoon van Achia. 23 En over Izebel heeft de HEER gezegd: "De honden zullen Izebel opvreten onder de stadsmuur van Jizreël." 24 Wie van de familie van Achab in de stad sterft, zal door de honden worden opgevreten, en wie sterft in het open veld, zal worden opgevreten door de vogels.' 25 (Inderdaad, niemand heeft zich er meer dan Achab op toegelegd te doen wat slecht is in de ogen van de HEER. En het was zijn vrouw Izebel die hem daartoe aanzette. 26 Het was gruwelijk, zoals hij afgoden vereerde naar het voorbeeld van de Amorieten, die door de HEER voor de Israëlieten waren verdreven.) 27 Bij het horen van deze woorden scheurde Achab zijn kleren. Hij trok een boetekleed aan, dat hij op zijn blote lijf droeg en waarin hij ook sliep. Hij vastte en gedroeg zich ook verder zeer berouwvol. 28 De HEER richtte zich tot Elia met de woorden: 29 'Heb je gezien hoe Achab zich voor mij vernedert? Omdat hij berouw toont, zal ik het onheil over zijn koningshuis niet tijdens zijn leven voltrekken, maar tijdens het leven van zijn zoon.'

10. De wijngaard van Nabot

1 Koningen 21

A. Het verhaal

Koning Achab wil de wijngaard kopen van zijn buurman Nabot om daar een moestuin van te maken. Nabot wil de wijngaard niet verkopen, omdat het een erfdeel is dat in de familie moet blijven. Izebel, de vrouw van Achab, vindt dat Achab zijn macht als koning moet gebruiken om zijn zin door te drijven. Met hulp van een paar valse getuigen zorgt ze ervoor dat Nabot ter dood wordt veroordeeld en Achab de wijngaard in bezit kan nemen. Daarna komt Elia en kondigt Gods straf aan.

B. Het thema: 'Wees niet jaloers'

God wil niet dat je je zinnen zet op de bezittingen of het leven van een ander. Jaloersheid of begeerte is vaak het begin van andere zonden: moorden, stelen, of overspel plegen. God wil niet alleen dat je al die dingen niet doet, maar ook dat je er zelfs niet aan denkt. Uit deze geschiedenis blijkt ook dat het overtreden van één gebod samenhangt met het overtreden van andere geboden.

Door de jaloersheid van Achab valt er een dode (gebod 6), wordt er een wijngaard gestolen (gebod 8) en worden valse getuigen gebruikt (gebod 9).

De verhalen die genoemd zijn bij andere geboden kun je in veel gevallen ook bij het thema van het tiende gebod gebruiken, bijvoorbeeld het verhaal over Kaïn en Abel (6), David en Batseba (7) en Achan (8).

C. Vragen

- Wat maakt jou jaloers?
- Bestaat er positieve jaloersheid?
- Ben je blij met het geluk van een ander?
- Wat zijn gevolgen van jaloersheid?

D. Suggesties voor andere verhalen

Andere verhalen die gaan over *jaloersheid*:

- De dromen van Jozef (Genesis 37 : 1-11)
- Sauls haat tegen David (1 Samuël 18 : 1-16)
- Ruzie over wie de belangrijkste is (Marcus 9 : 33-37)

Thema's uit het *Onze Vader*

*Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,
laat uw koninkrijk komen
en uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel.
Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben.
Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij hebben vergeven wie ons iets schuldig was.
En breng ons niet in beproeving, maar red ons uit de greep van het kwaad.*

(Matteüs 6:9-13, Jongerenbijbel)

Het gebed dat Jezus aan zijn leerlingen leerde (het *Onze Vader*) kan ook gebruikt worden voor diverse thema's. Hier volgt een aantal suggesties met discussievragen.

Laat uw naam geheiligd worden

(Zie ook de suggesties bij het derde gebod)

Discussievragen

- Hoe spreken mensen over God en hoe reageer je daarop?
- Wat betekent het als God zijn naam aan jou verbindt?
- Durf je voor Gods naam uit te komen?
- Wat vind je van de 'Bond tegen het vloeken'?

Bijbelgedeelten

- David en Goliath (1 Samuël 17)
- Daniël in de leeuwenkuil (Daniël 6)
- De tempelreiniging (Johannes 2 : 13 - 22)

Laat uw koninkrijk komen

Discussievragen

- Hoe merk je iets van het koninkrijk van God?
- Wat verwacht je van Gods koninkrijk?
- Hoe vast zit je aan je eigen leefgewoonten?

Bijbelgedeelten

- David tot koning gezalfd (1 Samuël 16 : 1-13)
- De gelijkenis van de vijf wijze en de vijf dwaze meisjes (Matteüs 25 : 1-13)
- De gelijkenis van de talenten (Matteüs 25 : 14-30)
- Het koninklijke bruiloftsmaal (Matteüs 22 : 1-14)

En uw wil worden gedaan

Discussievragen

- Waar ben jij zelf nog verantwoordelijk voor, als je bidt 'Uw wil geschiede'?
- Betekent 'uw wil geschiede' hetzelfde als 'God beslist alles' ?
- Kun je leven met wat God wil?
- Hoe kun je te weten komen wat God wil?

Bijbelgedeelten

- De torenbouw van Babel (Genesis 11 : 1-9)
- De val van Jericho (Jozua 6)
- Sauls strijd tegen Amalek (1 Samuël 15)
- Daniël en zijn vrienden in dienst van Nebukadnessar (Daniël 1)

Geef ons vandaag het brood dat we nodig hebben

Discussievragen

- Hoe kijk je aan tegen de honger in de wereld?
- Hoe ga jij om met je overvloed?
- Ben je voor je levensonderhoud van God afhankelijk?

Bijbelgedeelten

- Het manna (Exodus 16)
- De weduwe van Sarefat (1 Koningen 17 : 7-24)
- Elisa tijdens het beleg van Samaria (2 Koningen 7)
- De muntjes van de weduwe (Marcus 12 : 41-44)

Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij hebben vergeven wie ons iets schuldig was

Discussievragen

- Moet je alles altijd maar vergeven?
- Vraag je God bewust om vergeving?
- Wat vind je moeilijker: vergeven of vergeving vragen?

Bijbelgedeelten

- Lamech (Genesis 4 : 19-24)
- Jozefs gesprek met zijn broers na Jakobs begrafenis (Genesis 50 : 15-21)
- De bekering van Nineve (Jona 3 en 4)
- De gelijkenis over vergeven (Matteüs 18 : 21-35)
- De overspelige vrouw (Johannes 8)

En breng ons niet in beproeving, maar red ons uit de greep van het kwaad

Discussievragen

- Ben jij sterker dan drank? Of ... (vul maar in)
- Wat kun je doen om weerstand te bieden tegen verleiding?
- Wat doet reclame bij jou?

Bijbelgedeelten

- Jozef in het huis van Potifar (Genesis 39)
- Simson en Delila (Rechters 16 : 4-22)
- De verzoeking in de woestijn (Matteüs 4 : 1-11)
- Ananias en Saffira (Handelingen 5 : 1-11)

4. De Bijbel als boek

Als je een bijbel van buiten bekijkt, ziet hij eruit als een gewoon boek. Het bijzondere van dat boek is dan alleen dat het in allerlei formaten en uitvoeringen te krijgen is.

De Bijbel is eigenlijk niet één boek, maar een verzameling boeken die in een bepaalde volgorde bij elkaar gebonden zijn. Het woord 'bijbel' zegt dat ook; het is afgeleid van het Griekse woord *biblia* dat 'boeken' betekent. Als je de inhoudsopgave van een bijbel bekijkt, zie je dat hij onderverdeeld is in twee groepen van boeken, namelijk het Oude en het Nieuwe Testament. Soms is de Bijbel onderverdeeld in drie groepen, tussen het Oude en Nieuwe Testament vind je dan de deuterocanonieke boeken. In rooms-katholieke bijbels, zoals de *Willibrordvertaling*, staan deze tien boeken niet apart, maar verspreid tussen de andere boeken van het Oude Testament.

Het aantal boeken van de Bijbel is dus niet voor alle kerken in de wereld gelijk. Dat aantal hangt namelijk af van het aantal boeken dat voor een bepaalde kerk in een bepaald land gezaghebbend is. Zo heeft de Ethiopische bijbel wel 81 boeken! Dat is dus heel wat meer dan onze protestantse bijbel met 66 boeken.

Overzicht van de bijbelboeken

Oude Testament

<i>De wet</i>	Nehemia	Daniël
Genesis	Ester	Hosea
Exodus		Joël
Leviticus	<i>De poëtische boeken</i>	Amos
Numeri	Job	Obadja
Deuteronomium	Psalmen	Jona
	Spreuken	Micha
<i>De historische boeken</i>	Prediker	Nahum
Jozua	Hooglied	Habakuk
Richteren (Rechters)		Sefanja
Ruth	<i>De profetische boeken</i>	Haggai
1 en 2 Samuël	Jesaja	Zacharia
1 en 2 Koningen	Jeremia	Maleachi
1 en 2 Kronieken	Klaagliederen	
Ezra	Ezechiël	

Nieuwe Testament

<i>De evangeliën</i>	<i>Brieven van Paulus</i>	<i>Andere brieven</i>
Matteüs	Romeinen	Hebreeërs
Marcus	1 en 2 Korintiërs	Jakobus
Lucas	Galaten	1 en 2 Petrus
Johannes	Efeziërs	1, 2 en 3 Johannes
	Filippenzen	Judas
	Kolossenzen	
De handelingen van de apostelen	1 en 2 Tessalonicenzen	
	1 en 2 Timoteüs	De openbaring van Johannes
	Titus	
	Filemon	

Deuterocanonieke boeken:

Tobit	1 en 2 Makkabeeërs	Baruch
Judit	Wijsheid	Daniël (Grieks)
Ester (Grieks)	Wijsheid van Jezus Sirach	Gebed van Manasse

Wat vind je in de bibliotheek van de Bijbel?

Als je in een bibliotheek boeken gaat lenen, kun je uitzoeken wat je wilt hebben. Zo zijn er jongens- en/of meisjesboeken, geschiedenisboeken, boeken over de natuur, thrillers, gedichtenbundels en noem maar op. Ook in de bibliotheek van de Bijbel vind je veel verschillende boeken. In Genesis vind je verhalen over de oorsprong van de wereld, de mensen en de volken, in Exodus over de uittocht van het volk Israël uit Egypte. Er staan ook heldenverhalen in de Bijbel. Denk maar eens aan Simson in het boek Rechters! Je kunt ook veel boeken vinden waarin historische gebeurtenissen worden naverteld, zoals de verovering van Israël en van Juda door de Assyriërs en de Babyloniërs. Belangrijk zijn ook de evangeliën, waarin het leven en het werk van Jezus centraal staan. Er zijn vier evangeliën, die elk op hun eigen manier over Jezus vertellen. Verder zijn er ook veel liederen, spreuken, gebeden en zelfs heel persoonlijke brieven in de Bijbel opgenomen.

Hoe zoek je iets op in de Bijbel?

Om gemakkelijk een bepaald stukje uit de Bijbel te kunnen aangeven, zijn de boeken verdeeld in hoofdstukken. Die hoofdstukken zijn weer verdeeld in kleine stukjes die we verzen noemen. In de meeste bijbeluitgaven staan de versnummers voor of in de tekst.

Een bepaalde tekst wordt aangegeven door de naam van het bijbelboek, gevolgd door het hoofdstuknummer en het versnummer. Tussen het hoofdstuknummer en het versnummer staat een dubbele punt. Bijvoorbeeld: Genesis 3 : 15 betekent: Boek Genesis, hoofdstuk 3, vers 15.

5. Het Nederlands Bijbelgenootschap

Het Nederlands Bijbelgenootschap zorgt sinds 1814 voor betrouwbare en betaalbare vertalingen wereldwijd. In Nederland werken wij aan Nederlandse Bijbelvertalingen. In het buitenland financieren we de vertaling van de Bijbel gemaakt door het nationale Bijbelgenootschap. De lokale vertalers hebben kennis van de culturele omstandigheden en recente taalontwikkelingen. Dankzij onze steun verschijnen er op deze manier steeds meer Bijbels in talen waarin voorheen nog geen of alleen een sterk verouderde Bijbelvertaling beschikbaar was.

We vertalen de Bijbel niet alleen, we verspreiden de Bijbel ook. Daarbij werken we samen met kerken, christelijke organisaties en media. Omdat we vinden dat de inhoud van de Bijbel zo veel mogelijk mensen moet kunnen bereiken, zorgen we voor een betaalbare verkoopprijs.

Veel mensen willen graag een Bijbel in hun eigen taal ontvangen of kunnen kopen. Wij zorgen ervoor dat dat mogelijk is!

Het Nederlands Bijbelgenootschap is een vereniging zonder winstoogmerk. Het bestuur van het Bijbelgenootschap houdt toezicht op het werk van de directeur. De 2.500 vrijwilligers zijn onze betrokken ambassadeurs op plaatselijk niveau.

Voor ons werk zijn we volledig afhankelijk van de financiële steun van leden en donateurs. Elk jaar komen er weer nieuwe donateurs bij, omdat steeds meer mensen vinden dat de Bijbel een belangrijk boek van troost, geloof, normen en waarden is. Het Nederlands Bijbelgenootschap heeft als goededoelenorganisatie het keurmerk van het Centraal Bureau Fondsenwerving.

Help mee door lid te worden van de Bijbel per Maand Club. Voor €5,- per maand zorg je ervoor dat iemand op de wereld zijn eigen bijbel kan krijgen. Geef je op via www.bijbelgenootschap.nl.

Ook jouw hulp is nodig!

Bijbelgedeelte:

NR. <i>scène</i>	Bijbelgedeelte <i>(noteer kort de inhoud / versnummers)</i>	Filmverhaal <i>(noteer overeenkomsten en verschillen)</i>	Opmerkingen <i>(belangrijke aandachtspunten)</i>

KOPIEERBLAD 2 SCRIPT

Verhaal:

blad nr.:

NR. <i>scène</i>	Tijd	Beeld	Geluid	Tekst		Benodigheden	Opmerkingen
				<i>wie?</i>	<i>wat?</i>		
				<i>wie?</i>	<i>wat?</i>		
				<i>wie?</i>	<i>wat?</i>		
				<i>wie?</i>	<i>wat?</i>		
				<i>wie?</i>	<i>wat?</i>		
				<i>wie?</i>	<i>wat?</i>		

KOPIEERBLAD 3a CHECKLIST

NR.	Activiteit	Wie?	Wanneer?	OK
1	Bijbelverhaal kiezen			
2	Thema bepalen (Wat willen we vertellen?)			
3	Verhaallijn opstellen (<i>kopieerblad 1</i>)			
4	Script maken (<i>kopieerblad 2</i>)			
5	Apparatuur regelen:			
	• camera ('s)			
	• microfoon(s)			
	• lampen			
	• geluidsapparatuur (cd-speler)			
	• mengpaneel			
	•			
	•			
	•			
6	Producer aanstellen			
7	Regisseur aanstellen			
8	Cameramensen vragen			
9	Geluidsmensen vragen			
10	Lichtmensen vragen			
11	Rollen verdelen			
	<i>Rol</i>	<i>Acteur</i>		
12	Filmlocaties regelen			
13	Kleding regelen			
	<i>Kleding</i>	<i>voor:</i>		
14	<i>Scène nr.</i>	<i>Waar? (X = toestemming nodig)</i>		
15	Toestemming vragen (waar nodig)			
16	Agenda draaidagen opstellen (<i>kopieerblad 3b</i>)			
17	Lijst van attributen maken (<i>kopieerblad 3c</i>)			
18	Monteren (<i>kopieerblad 4</i>)			
19	Samen resultaat bekijken			
20	Film kopiëren			
21	Opsturen naar het NBG			

Datum	Plaats	Scène	Tijd	Wie aanwezig?	Benodigde attributen

Datum	Plaats	Scène	Tijd	Wie aanwezig?	Benodigde attributen

Datum	Plaats	Scène	Tijd	Wie aanwezig?	Benodigde attributen

